

Grundlæggende undervisningsmateriale

Medvirken ved lægemiddelbrug i omsorgsarbejde

44331

Udviklet af:
Arne Nielsen og Lene Dahlgaard
Social- og Sundhedsskolen, Viborg Amt
Nordbanevej 6
7800 Skive
Tlf.: 9615 3400

Medvirken ved lægemiddelbrug i omsorgsarbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

---

1. Uddannelsesmålets sammenhæng til FKB og TAK'er

Medvirken ved lægemiddelbrug i omsorgsarbejde hører til i den fælles kompetencebeskrivelse (FKB) nr. 2692, "Omsorg, sygepleje og pædagogisk arbejde". FKB'en kan findes på <http://2004.efteruddannelse.dk>.

Uddannelsesmålet er relevant for primært social- og sundhedshjælper eller deltagere med tilsvarende kvalifikationer, som beskæftiger sig med (ældre) borgere i eget hjem eller på plejehjem.

Arbejdsfunktioner

I hjemmeplejen, hvor personalet arbejder, drejer arbejdsfunktionen sig især om medicinadministration, herunder at fremme sundhed og forebygge sygdom hos borgerne.

I samarbejdet med borgeren drejer det sig om at kommunikere hensigtsmæssigt og medvirke til et godt tværfagligt samarbejde i form af videreformidling af informationer og implementering af sundhedsfremmende tiltag vedrørende borgernes brug af medicin.

Uddannelsesmålet skal kvalificere deltagerne i forhold til følgende TAK'er:

- 1) Anvendelse af kendskabet til de almindeligst forekommende lægemidlers virkning og bivirkning
- 2) Observation af afvigelser i borgerens fysiske og psykiske funktioner og adfærd i relation til borgerens brug af lægemidler
- 3) Videregivelse af informationer og observationer vedrørende borgerens brug af medicin

Ad TAK 1)

En grundlæggende forudsætning for at kunne medvirke ved administration af borgernes medicin er, at deltagerne har kendskab til den medicin, der er almindeligt forekommende.

Da der i grunduddannelsen ikke afsættes meget tid til undervisning i farmakologi, oplever jeg, at der er et stort behov for at få mere viden om den medicin, som borgerne får.

Fokus i kurset rettes mod medicinsk behandling af de mest gængse sygdomme og lidelser, som ældre borgere lider af.

Ad TAK 2)

Dette at administrere medicin inkluderer både dette at afmåle, omdele og hjælpe borgeren med indtagelse af medicin og ikke mindst efterfølgende observation af medicinens virkning og eventuelle bivirkninger.

Medvirken ved lægemiddelbrug i omsorgsarbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

Derfor er det centralt i kurset at inddrage undervisning i, overvejelser over og drøftelser vedrørende den arbejdsfunktion, det er at administrere medicin. Særligt må overvejelser vedrørende hjælpernes ansvars- og kompetenceområde inddrages (se også TAK 3).

Ad TAK 3)

Det tværfaglige samarbejde har til formål at betrygge borgernes sikkerhed i forbindelse med medicinindtagelse og medicinadministration; at sikre, at borgerne får den rette medicin i rette doser på de rigtige tidspunkter.

Da social- og sundhedshjælpere har et afgrænset funktionsområde i forhold til medicin-administration, er de afhængige af at indgå i et tværfagligt samarbejde. De observationer, som hjælperne gør, er vigtige i forhold til den samlede pleje og behandling af borgerne, og observationerne indgår i planlægning, gennemførelse og justering af plejen af borgerne.

En styrket bevidsthed om social- og sundhedshjælpernes opgaver og ansvar i forhold til observation af tegn på medicinbivirkninger og medicinforgiftninger og efterfølgende rapportering af ændringer af borgernes adfærd til samarbejdspartnere vil kunne kvalificere arbejdet med medicinadministration.

Endvidere er det væsentligt at hjælpergruppen har viden om Sundhedsstyrelsens vejledninger vedrørende ansvar og kompetence i forbindelse med medicinadministration, således at de vil kunne arbejde med større (selv)sikkerhed i samarbejdet.

Deltagerforudsætninger

Deltagernes faglige forudsætninger i forhold til uddannelsesområdet vil afhænge af arbejdsorganiseringen på den enkelte arbejdsplads. Det betyder, at de beføjelser, den enkelte social- og sundhedshjælper har, og de arbejdsopgaver, som den enkelte social- og sundhedshjælper løser, kan være forskellige.

Fælles for alle kommunale arbejdspladser er dog, at social- og sundhedshjælperen indgår i et tværfagligt samarbejde omkring borgerne.

Typiske samarbejdspartnere i forhold til medicinadministration blandt borgerne er ufaglærte medarbejdere, andre social- og sundhedshjælpere, social- og sundhedsassistenter, sygeplejersker og borgerens egen læge.

Struktur

I tilslutning til dette kursus findes følgende relevante AMU-uddannelser:

- (42645) Pleje og omsorg af alvorligt syge i eget hjem
- (42677) De almindeligst forekommende sygdomme hos ældre
- (42680) Medicinadministration
- (44345) Hvad fejler den syge

Medvirken ved lægemiddelbrug i omsorgsarbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

---

2. Ideer til tilrettelæggelse

Uddannelsesmål:

Deltagerne kan medvirke ved administration af borgerens brug af medicin.

Deltagerne kan observere og reagere hensigtsmæssigt på afvigelser fra borgerens normale fysiske og psykiske funktioner og adfærd i relation til borgerens brug af lægemidler.

Deltagerne kan videregive relevante informationer og observationer til tværfaglige samarbejdspartnere.

Deltagerne har kendskab til de almindeligst forekommende lægemidlers virkning og eventuelle bivirkninger.

Da medicinen på forskellig vis kan påvirke borgernes adfærd, vil udgangspunktet for undervisningen være en kobling af almen og speciel farmakologisk viden til deltageres konkrete erfaringer fra arbejdet med administration af borgernes medicin og de problemstillinger, som deltagerne støder på i dette arbejde.

Gennem en vekselvirkning mellem faglige oplæg og *kortere* tomandssamtaler eller gruppearbejder vil deltagerne få mulighed for at reflektere over deres eget arbejde og de arbejdsmarkedsrelevante kompetencer (TAK'erne).

Da det er nødvendigt med elementer af undervisning i såvel almen som speciel farmakologi, kunne et forslag til indholdet i uddannelsen være:

Dag 1:

Ansvar og kompetence, almen farmakologi, ældre borgere og dementes brug af medicin

- Hjælperens ansvar og kompetence
- Generelt om medicins virkning og bivirkning
- Ældre borgere og medicin
- Demente mennesker og medicinadministration

Dag 2:

Speciel farmakologi

- Antidiabetika
- Afføringsmedicin
- Antikoagulationsbehandling
- Hjertemedicin
- Vanddrivende medicin
- Medicin relateret til luftvejssygdomme og -lidelser

Dag 3:

Speciel farmakologi

Medvirken ved lægemiddelbrug i omsorgsarbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

- Dermatologiske midler
- Hormoner
- Antibiotika
- Gigtmidler og smertestillende midler
- Psykofarmaka
- Midler relateret til hjernesygdomme (f.eks. Alzheimers sygdom og Antiparkinsonmidler)
- Sovemedicin
- Øjenmidler

3. Opgaver, undervisningsmaterialer

Deltagerne skal på baggrund af en afklaring af ældres aktuelle brug af medicin kunne hjælpe de borgere, der har behov for hjælp til at tage medicin.

Forud for kurset kan der med fordel udarbejdes undervisningsnoter, som består af print af enkelte relevante lægemidler, således at deltagerne har et eget (generelt) opslagsværk med sig efter kurset.

De faglige oplæg kan derfor suppleres med korte øvelser, eksempelvis baseret på casearbejde, der er fremstillet forud for kurset, således at deltagerne træner evnen til at beskrive observationer og vurdere eget arbejde i forhold til AMU-uddannelsens formål.

Brug af relevant litteratur og internethenvisninger vil kunne indgå i en meningsfuld sammenhæng i forløbene. Eksempelvis kan deltagerne via nettet fremstille deres eget konkrete ”minilægemiddelkatalog”, der beskriver relevant medicin i forhold til aktuelt forekommende lidelser og sygdomme, som deltagerne oplever hos borgerne.

4. Afholdelsesformer

I forhold til implementering af den nyerhvervede viden vil det være hensigtsmæssigt, at undervisningen er praksisnær (det vil især sige, at der er et stort overføringselement mellem den teoretiske undervisning og den praksis, som deltagerne arbejder i).

Da der er tale om et kort kursus, anbefales det, at kurset afvikles på 3 sammenhængende dage for at sikre en god sammenhæng mellem deltagerens konkrete hverdag og afgrænsede problemstillinger og den i undervisningen tilrettelagte teoretiske viden.

Medvirken ved lægemiddelbrug i omsorgsarbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

Min erfaring siger, at deltagerne er glade for dette korte ”intense” undervisningsforløb.

Jeg mener ikke, at længere tidsrum for undervisningen (eksempelvis i form af splitorganisering) nødvendigvis øger praksisnærheden i undervisningen, men snarere vil kunne medføre unødvendig fraktionering af indholdet og efterfølgende nedsat motivation for læring.

5. Litteraturliste

Litteraturforslag:

Til underviseren:

Farmaci, Petersen, Gert, Andersen, Sonja S., Pharmakon a/s 2003.
(Grundbog i farmakonomuddannelsen)

Farmakologi, Olsen Inge, Munksgaard 2004.
(Grundbog for Social- og Sundhedsassistenter)

Farmakologi, almen del, Petersen, Gert, Stampe, Jane, Pharmakon a/s 2004.
(Grundbog i farmakonomuddannelsen)

Farmakologi, speciel del, Petersen, Gert, Stampe, Jane, Pharmakon a/s 2004.
(Grundbog i farmakonomuddannelsen)

Samfundsfarmaci 1: Lægemidler – hvad er det, og hvordan distribueres de?, Naver, Lene m.fl., Pharmakon a/s 2003.
(Grundbog i farmakonomuddannelsen)

Samfundsfarmaci 4: Brugeren og lægemidler, Larsen, Linda L., Pharmakon a/s 2003.
(Grundbog i farmakonomuddannelsen)

Til deltagere:

Farmakologi, Olsen Inge, Munksgaard 2004.
(Grundbog for Social- og Sundhedsassistenter)

Websider:

www.lk-online.dk
Lægemiddelkataloget

Medvirken ved lægemiddelbrug i omsorgsarbejde

Grundlæggende undervisningsmateriale

---

www.sundhed.dk

Aktuel information om bl.a. lægemidler

www.sundhed.dk/wps/portal/_s.155/1983?contextfolderids=2124030930125108

Medicinhåndbogen

www.sst.dk

Sundhedsstyrelsens hjemmeside

www.sst.dk/publ/Vejledninger/98/4419_208_1997vej.pdf

Vejledning om medicinadministration og patienters selvadministration af medicin mv., Sundhedsstyrelsen feb. 1998.

(Bl.a. om personalets ansvar i forbindelse med medicinadministration)

www.sst.dk/publ/Vejledninger/01/Vejledning_om_embedslægernes_plejhjemstil_syn.pdf

Vejledning om tilsyn med plejehjem, plejeboligbebyggelser og tilsvarende bolig-enheder.

Sundhedsstyrelsen dec. 2001

(Embedslægens tilsyn i forbindelse med medicinadministration)